

| Республикалық қоғамдық-саяси күнделік | www.aikyn.kz | Газет 2004 жылдың 6 наурызынан шыға бастады |

Кенжеғали САҒАДИЕВ, Парламент Мәжілісінің Қаржы және бюджет комитетінің төрағасы, экономика ғылымының докторы, академик:

Министрлерді тағайындауда біздің пікір ескерілсе, олар айтқанымыздан онша қашық кетпес еді

— Кенжеғали Әбенұлы, Елбасының инаугурациясы өтті, енді ол атқарушы билікті қайта құруға кіріседі. Ал «Конституцияның әлеуетін одан әрі пайдалану бойынша іс-шаралар туралы» Президенттің өткен жылғы мамырдағы Жарлығына сәйкес, енді бұдан былай қарапайым тілмен айтсақ, ПМ, Қорғаныс министрлігі секілді білекті ведомстволарынан басқа барлық министрліктердің жана басшыларын Елбасы тек Парламент комитеттерінде депутаттар келіссе ғана тағайындай алмақ. Бұл тәжірибе биыл тұңғыш рет жүзеге асуға тиіс. Тиісті консультациялар басталды ма?

— Бұл консультациямен болатын шаруа емес. Рас, әлгі Жарлықта «Әлеуметтік-экономикалық блоктағы министрлерді тағайындау олардың кандидатурасы Парламент Мәжілісі мен Сенатының салалық комитеттерінде алдын ала талқылаудан өткеннен кейін ғана жүзеге асырылатындығы» айтылған. Бірақ ол өзіндік бір заңдық, құқықтық-нормативтік негізі қаланғаннан кейін қолданылады деген де сөз бар. Тек содан кейін ғана біз

ол мемлекеттік бюджеттің негізіне айналмады. Оған қоса, ел экономикасында ауқымды «көленкелі айналым» орын алуда.

Бұл жерде айта-айта ауыз ауырып, тіл жауыр болған тақырыпқа да бір тоқтап өтпесек, кейбіреу өкпелеуі мүмкін. Шындығы сол, экономикалық тұрақты өсім пайда болғалы бері Үкімет пен әкімдер «бюджеттік дисциплинаны» нашарлатып жіберді. Республикалық бюджеттен бөлінген қаржыны тиісті ісіне жаратпау «ауруы» «тандырырлық тенденциядан» созылмалы сырқат стадиясына ауысты. Мәселен, алдыңғы жылы бұрынғымен салыстырғанда игерілмеген қаржы көлемі 1,6... пайыз емес, есеге артқан. Үш жыл ішінде іске аспаған ақша 83,8 миллиард теңгеге жетті. Ал бюджеттің тиімді пайдаланылмаған, яғни қарапайым тілмен түсіндірсек, талан-таражға салынған қаражаты болса, ол да 3,3 есеге өсіпті. Меніңше, бұл жағдай елімізде бюджеттік бағдарламалардың тиімділігін бағалау мен тиісті сараптама-экспертизаның жүйеге қойылмауынан келіп шығады.

ҮКІМЕТ БЮДЖЕТТІ ҚАЙТА ҚАРАҒАНЫМЕН, ЕЛБАСЫ УӘДЕ ЕТКЕН ӘЛЕУМЕТТІК ҚОЛДАУДАН БІР ТИЫН ДА ҚЫСКАРТЫЛМАЙДЫ

— Экономикамыздағы сырқаттар әлгімісіне қайта оралсақ. Әлеуметтік бағдарламаларға бөлінген қаржының әжетке жаратылмауында сіздердің қарауыңызға кіргелі тұрған қос министрдің айып-кшесінің ауырлығы қаншалықты?

— Әрине, әлгінің бәрінде осы екеуінің де қателіктері бар. Бірақ бар кемшіліктің бәрін соларға артып қоюдың да жөні жоқ. Неге? Біріншіден, бізде бюджетті жоспарлау, жобалау үрдісінде әлі қалыптасып болмаған жайттар жетерлік. Мәселен, жергілікті органдар жобаларға көптеген объектілерді салуды көздеп, соны тізбектеп қосады. Оларын министрге әкеліп, «жобасы да, сметасы да дап-дайын, тек ақша бөлініз» деп жат та көп жалынады. Осындағы уәде

қайта қарайтын болды. Анау мұнайдан түсетін ылан-ойран табыстың барлығын ҰҚ-қа жібереміз, қалған қаржыны есептеп, экономиканың қай саласына қанша бағыттайтынымызды қарастырамыз...

— Қайта қарау барысында Елбасының сайлауалды бағдарламасындағы уәделерді аяқ асты етп, бюджеттің әлеуметтік бағыттаушылығын әлсіретіп алмайсыздар ма?

— Әлеуметтік саланы ешкім қысқартпайды! Әлеуметтік қолдаудан бір тиын да қысқартпаймыз! Ол Елбасының Жолдауында айтылған бағытта және сол мөлшерде өседі. Ал әлгі шараның ел экономикасының «қара алтын» бағасына басы байлануынан сауықтыруға себі мол. Президент дұрыс айтады, мұнайдың аста-төк табысы Үкіметті босбелбеу қылып барады.

Ал үлкен кәсіпорындар салу, инфрақұрылым

12,6 млрд. теңге артық пайдамен шықты. Әсіресе, ДСҰ-ға кіру қарсаңында кәсіпорындарымызға сол жағдайға шаруашылығын беімдеп баруы үшін осындай жеңілдіктер жасау керек. Барымыздан айырылып қалмау үшін. Алдағы күндері экономика министрімен біраз кездесетін боламыз, дәл мен айтқандай бола ма, әлде басқаша ма, осы салық жүйесіне биыл өзгерістер болады.

Үшіншіден, біздің ДСҰ-ға кіреп мезгіліміз биыл. Бұл — отандық ешқандай шаруашылық қатал бәсекелестіктен аман қалмайды деген сөз. Бұрынғы өзара келісіп, баға ұстап тұру деген де жайына қалады. Батыстық сапалы тауар салалық өнеркәсіптердің, кәсіпорындарымыздың омыртқасын опырып кетуі мүмкін. Сол үшін әр күнді, әсіресе, экономика министрі отандық салаларды күшейту жолындағы күреспен өткізуге тиіс. Ал біз уақыттан ұғылып жатқан сияқтымыз. Халық

